

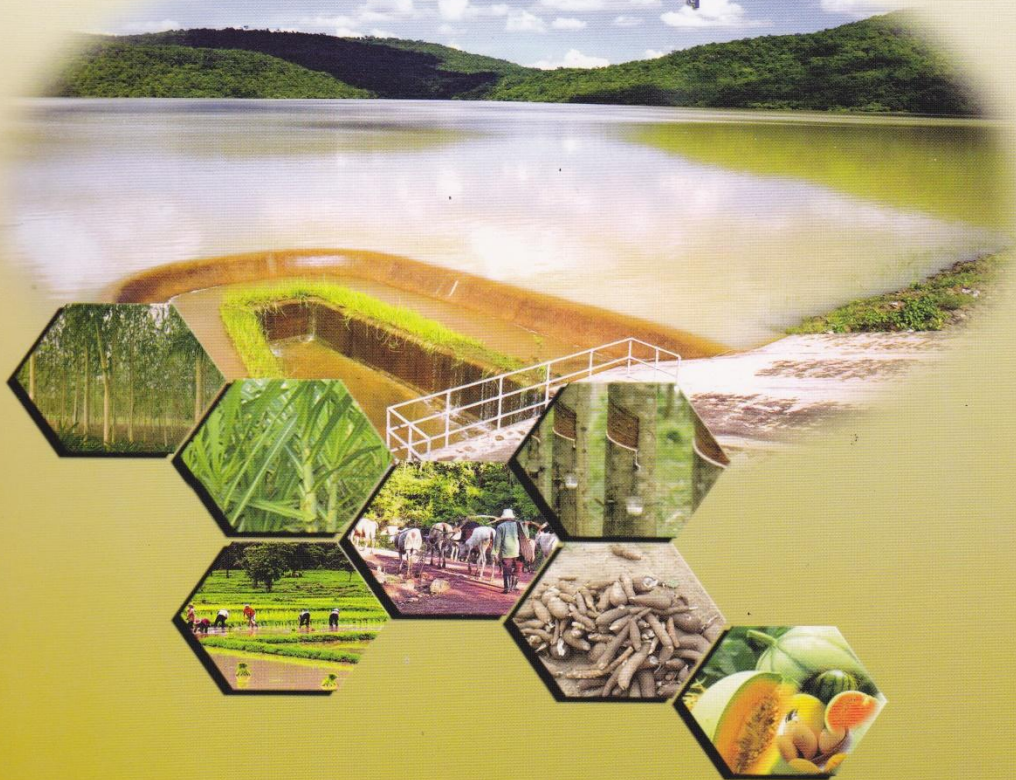
เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลบึงวิชัย
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์

จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารวิชาการเลขที่ 10/13/50

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กุมภาพันธ์ 2550

เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลบึงวิชัย
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์

จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารวิชาการเลขที่ 10/13/50

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กุมภาพันธ์ 2550

เขตการใช้ที่ดิน

ตำบลบึงวิชัย

อำเภอเมืองกาฬสินธุ์

จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารวิชาการเลขที่ 10(0108)/13/50
กุมภาพันธ์ 2550

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

รายงานผลการใช้ที่ดินระดับตำบลของจังหวัดกาฬสินธุ์ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับทรัพยากรที่ดินด้านการเกษตรระดับตำบล และทรัพยากรธรรมชาติของหน่วยงานต่างๆ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ซึ่งรายงานฉบับนี้สำเร็จด้วยดีเนื่องจากได้รับความร่วมมือจากเกษตรกร หมอคนอาสา กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินและกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ อาทิ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สถานีวิจัยพัฒนาที่ดินจังหวัด สำนักงานจังหวัดและสำนักงานเกษตรเศรษฐกิจเขต 4 จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น ทางคณะผู้ดำเนินการจึงใคร่ขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวนามมาแล้ว ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ทางคณะผู้ดำเนินการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำรายงานฉบับนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้ภาคการผลิตทางการเกษตรได้รับการแก้ไขตั้งแต่ระดับฐานรากจนสามารถยกระดับรายได้ สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น สมดังเจตนารมณ์ของคณะผู้ดำเนินการในโอกาสต่อไป

คณะผู้ดำเนินการ
กุมภาพันธ์ 2550

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	I
สารบัญตาราง	III
สารบัญรูป	VI
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินการ	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ	1-2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
บทที่ 2 สภาพทั่วไปของพื้นที่	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.3 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.4 สภาพทางสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร	2-5
2.5 สภาพทางเศรษฐกิจ	2-6
บทที่ 3 สถานภาพทรัพยากร	3-1
3.1 ทรัพยากรที่ดินและสภาพการใช้ที่ดิน	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-10
3.3 ทรัพยากรป่าไม้	3-10
บทที่ 4 การประเมินคุณภาพที่ดิน	4-1
4.1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	4-1
4.2 การกำหนดคุณภาพที่ดิน	4-2
4.3 การจำแนกความเหมาะสมของที่ดิน	4-3
บทที่ 5 ศักยภาพของพื้นที่ ปัญหา-ความต้องการ และทัศนคติของเกษตรกร	5-1
5.1 ทัศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน	5-1
5.2 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร	5-6
5.3 ศักยภาพของพื้นที่	5-6

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 เขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-1
6.2 แผนการพัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้านการเกษตร	6-9
6.3 ข้อเสนอแนะการนำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาที่ดิน	6-10
บรรณานุกรม	บ-1
ภาคผนวก	
รูปแบบการพัฒนาที่ดินในกลุ่มปัญหาที่ดินต่างๆ เป็นรายพืช	ผ-1

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปี พ.ศ. 2514-2547)	2-4
ตารางที่ 3-1 คุณภาพดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	3-7
ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	3-11
ตารางที่ 4-1 ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	4-1
ตารางที่ 4-2 ชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	4-4
ตารางที่ 4-3 ชั้นความเหมาะสมของที่ดิน แต่ละประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	4-6
ตารางที่ 5-1 ทิศนคติของเกษตรกรด้านการใช้และพัฒนาที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	5-2
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	6-8
ตารางที่ 6-2 พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต ของตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	6-9

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2-1 แผนที่ขอบเขตการปกครอง ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	2-2
รูปที่ 2-2 สมุดรของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2514-2547	2-3
รูปที่ 3-1 แผนที่สถานภาพทรัพยากรที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	3-12
รูปที่ 3-2 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	3-13
รูปที่ 6-1 แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	6-11

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้นำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยขาดการจัดการอย่างมีระบบเป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทรัพยากรดินซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และกิจการบริการอื่นๆ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างฟุ่มเฟือย โดยขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม เป็นเหตุให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นการทำลายแหล่งต้นน้ำลำธาร โดยตรงจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม ภัยแล้ง หรือแผ่นดินถล่ม และยังส่งผลให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรดิน และทรัพยากรน้ำอย่างรุนแรง อันก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อความเป็นอยู่ของประชากร และระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดินจึงได้จัดทำเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาจากข้อมูลสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน แนวนโยบายด้านการเกษตรของรัฐ และท้องถิ่นในระดับต่างๆ นำมาวิเคราะห์กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล แล้วนำเสนอผลรายงานประกอบแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการที่ดิน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 กำหนดเขตการใช้ที่ดินทางการเกษตร พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และรายงานเพื่อเสนอแนะแนวทางการใช้ที่ดิน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในตำบล

1.2.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

1.3 สถานที่ ระยะเวลา และผู้ดำเนินงาน

1.3.1 สถานที่ดำเนินงาน พื้นที่ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3.2 ระยะเวลาดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2548 – 28 กุมภาพันธ์ 2550

1.3.3 ผู้ดำเนินงาน ส่วนวางแผนการใช้ที่ดินที่ 3 สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ จากฐานข้อมูลแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000 อาทิ ข้อมูลดินและสภาพการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งข้อมูล ด้านป่าไม้ตามกฎหมาย ชลประทาน ปฏีรูปที่ดินและ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เป็นต้น ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของที่ดินด้านการเกษตร

1.4.2 ศึกษาวิเคราะห์ด้านนโยบายการใช้ที่ดินทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

1.4.3 นำเสนอขั้นตอนการดำเนินงานและรูปแบบของการกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล ให้กับส่วนราชการในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเกษตรกรและหมอดินอาสาในพื้นที่พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

1.4.4 สํารวจทัศนคติ ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยนำมาประมวลผลร่วมกับข้อมูลในข้อ 1.4.1

1.4.5 กำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่

1.4.6 จัดทำรายงานเขตการใช้ที่ดินระดับตำบล พร้อมข้อเสนอแนะ ประกอบกับแผนที่ขนาดมาตราส่วน 1 : 25,000

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระดับตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยคำนึงถึงแนว นโยบายของรัฐในระดับต่างๆ

1.5.2 เขตการใช้ที่ดินระดับตำบล สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณากำหนดเป้าหมาย การพัฒนาด้านเกษตรกรรมระดับตำบล เพื่อเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของพื้นที่

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบึงวิชัย มีเนื้อที่ 26,647 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ระยะทาง 15 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	จรด	ตำบลลำคลอง ตำบลลำปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	จรด	ตำบลลำพาน อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออก	จรด	ตำบลหนองกุง อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันตก	จรด	ตำบลบัวบาน ตำบลนาเชือก อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

การปกครองแบ่งออกเป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่

1) บ้านหนองทุ่ม	2) บ้านนาสามพัน	3) บ้านสว่างนาโพธิ์
4) บ้านบึงวิชัย	5) บ้านบึงวิชัย	6) บ้านหนองแสงจันทร์
7) บ้านท่าไคร้	8) บ้านโนนหัวบึง	9) บ้านลาดสมบูรณ์

2.2 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ตำบลบึงวิชัยเป็นที่ราบและเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงเฉลี่ย 150-170 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยพื้นที่ราบมีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,198 ไร่ หรือร้อยละ 19.50 ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ด้านเหนือและด้านใต้ของตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 19,466 ไร่ หรือร้อยละ 73.05 ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่เกือบทั่วไปของตำบล โดยเป็นที่ลุ่มใช้ทำนา 6,675 ไร่ หรือร้อยละ 25.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นที่ดอนใช้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ 12,791 ไร่ หรือร้อยละ 48.01 ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนที่เหลือจากที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ บ่อลูกวัง ลานมัน ชุมชน และแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 22 55 835 และ 1,070 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 0.21 3.13 และ 4.02 ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ

รูปที่ 2-1 แผนที่ขอบเขตการปกครอง ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู แบ่งฤดูกาลออกเป็น 3 ฤดู คือ

- 1) ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันทำให้เกิดฝนตกชุก
- 2) ฤดูหนาว เริ่มในช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
- 3) ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพัดจากทะเลจีนใต้

จากสถิติข้อมูลภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ช่วงปี พ.ศ. 2514-2547 (ตารางที่ 2-1) สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 26.7 องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน 29.1 องศาเซลเซียส ค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดทั้งปี 32.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคม คือ 22.0 องศาเซลเซียส ค่าอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดทั้งปี 22.1 องศาเซลเซียส
- 2) ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีร้อยละ 74.0 ค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุดในเดือนสิงหาคมร้อยละ 83 และค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคมร้อยละ 64
- 3) ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดทั้งปี 1,290.4 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรวมตลอดปี 106.1 วัน จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยมีมากอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ค่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในเดือนกรกฎาคม 241.4 มิลลิเมตร มีจำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยรวม 15.8 วัน ในเดือนสิงหาคม มีการกระจายตัวของฝนตกที่สุด คือ มีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรวมมากที่สุด 16.2 วัน

สำหรับการวิเคราะห์ช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชที่เหมาะสม ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายเดือน และค่าการคายระเหย (ET₀) ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Penman Moteith ในโปรแกรม CropWat 4 Windows Version 4.3 ผลการวิเคราะห์ช่วงฤดูกาลเพาะปลูกแสดงดังนี้ (รูปที่ 2-2)

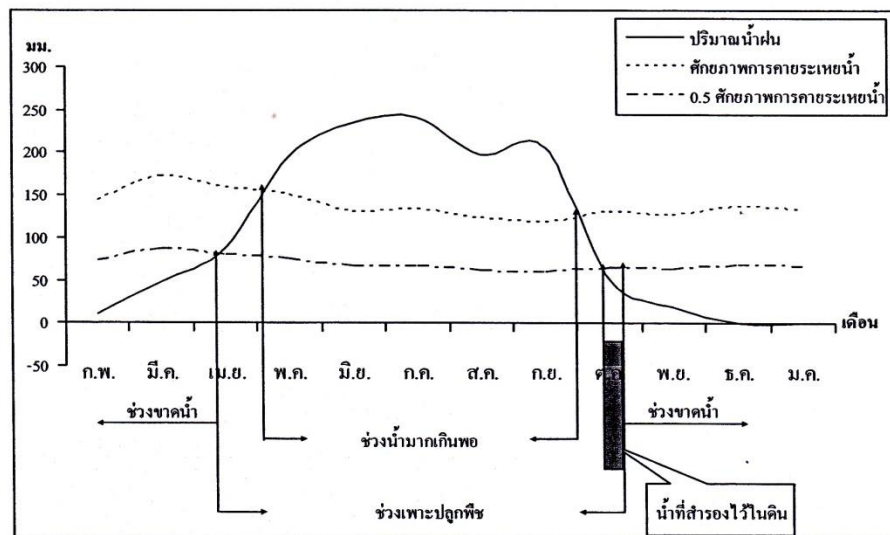
- 1) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่คืนมีความชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกอยู่ในช่วงกลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนตุลาคม
- 2) ช่วงระยะเวลาที่มีน้ำมากเกินพอ อยู่ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนกันยายน
- 3) ช่วงระยะเวลาที่ขาดน้ำ อยู่ในช่วงกลางเดือนเมษายนถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชโดยอาศัยน้ำฝน เนื่องจากคืนมีความชื้นไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโต

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภออมลไธสง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปี พ.ศ. 2514-2547)

เดือน	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวนวัน ที่ฝนตก	อุณหภูมิ ต่ำสุด (°ซ)	อุณหภูมิ สูงสุด (°ซ)	อุณหภูมิ เฉลี่ย (°ซ)	ความชื้น สัมพัทธ์ (%)	ศักยภาพการคาย ระเหยน้ำ (มม.) *
ม.ค.	0.6	0.8	17.8	31.7	24.1	67	133.3
ก.พ.	9.9	2.6	19.2	32.9	25.6	65	144.2
มี.ค.	46.8	5.0	22.8	35.8	28.8	63	171.7
เม.ย.	87.5	9.4	24.1	35.0	29.1	73	158.7
พ.ค.	195.8	14.7	24.6	33.8	28.7	80	149.7
มิ.ย.	235.1	14.8	24.7	32.9	28.5	81	130.8
ก.ค.	241.4	15.8	24.8	32.2	28.3	82	132.7
ส.ค.	197.3	16.2	24.6	32.2	28.1	83	123.4
ก.ย.	205.3	14.8	24.0	31.4	26.5	82	118.2
ต.ค.	50.6	7.8	22.7	31.9	26.1	77	130.5
พ.ย.	19.5	3.9	19.5	30.7	24.0	71	126.0
ธ.ค.	0.6	0.3	16.8	29.1	22.0	64	136.7
รวม	1,290.4	106.1	-	-	-	-	1,656.0
เฉลี่ย	-	-	22.1	32.5	26.7	74.0	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, 2548

หมายเหตุ : *จากการคำนวณ

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2514 -2547

2.4 สภาพสังคมและการรวมกลุ่มเกษตรกร

สภาพสังคมและการรวมกลุ่มของเกษตรกรตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ได้จากการศึกษาข้อมูลสถิติ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน (กรมการปกครอง) รายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี พ.ศ. 2548 (กรมการพัฒนาชุมชน) แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (สำนักงานเกษตรจังหวัด) ผลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล(องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์) เป็นต้น ได้ผลการศึกษา ดังนี้

2.4.1 สภาพทางสังคม

ประชากร หมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงวิชัยเดิมทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ประชากรสิ้นปี พ.ศ. 2548 จำนวนรวมทั้งสิ้น 6,052 คน เป็นชายร้อยละ 50.71 และหญิงร้อยละ 49.29 จำนวนบ้าน 1,325 หลังคาเรือน จำนวนคนเฉลี่ยต่อบ้าน 4.57 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรเท่ากับ 142 คน จำนวนประชากรและบ้านเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 ร้อยละ 0.54 และ 1.53 ทำให้จำนวนคนเฉลี่ยต่อบ้านมีแนวโน้มลดลง (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2548, สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2549) จำนวนประชากรดังกล่าว จำแนกได้เป็นประชากรในวัยทำงานร้อยละ 59.23 วัยเรียนร้อยละ 24.94 ที่เหลืออยู่นอกวัยทำงาน การตั้งถิ่นฐานของราษฎรในเขตพื้นที่ตำบลบึงวิชัยพบว่า ตำบลบึงวิชัยแยกออกจากตำบลไผ่ การตั้งชื่อตั้งตำบลได้ตั้งชื่อตามหนองบึงวิชัย สภาพการตั้งบ้านเรือน ของประชากรส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนรวมกลุ่มกันตามแนวถนนที่เชื่อมกันระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีศูนย์รวมจิตใจเป็นวัด และมีขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีอิทธิพลและเกี่ยวข้องต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งในบางเดือนเกษตรกรจะมีการหยุดการประกอบอาชีพชั่วคราว เพื่อร่วมในบุญประเพณีตามความเชื่อและการนับถือ ตำบลบึงวิชัยยังมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และมีเอกลักษณ์ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง โดยเฉพาะเมื่อมีงานบุญชาวบ้านจะร่วมมือกันเป็นอย่างดี ด้านการศึกษาของประชากรนั้น ประชากรทุกคนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) รายงานผลการสำรวจข้อมูลระดับตำบลพบว่า ประชากรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 66.77 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่ได้ศึกษาต่อ รองลงมาร้อยละ 3.75 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและไม่ได้ศึกษาต่อ

2.4.2 การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อพัฒนาการเกษตร

ตำบลบึงวิชัย มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล เป็นต้น ซึ่งได้แก่ กลุ่มเกษตรกรจำนวน 1 กลุ่ม (กลุ่มทำนา) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3 กลุ่ม (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบึงวิชัย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรท่าไคร้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองแสงจันทร์) นอกจากนี้ยังมีวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อนำภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการผลิตสินค้า บริการหรือการอื่นๆ และเพื่อเชื่อมโยงสินค้าในเครือข่าย เป็นการยกระดับมาตรฐาน สินค้าให้สูงขึ้นอีกทั้งสามารถจดสิทธิบัตร และขอการรับรองจากส่วนราชการ เช่น องค์การอาหารและยา (อย.) และหน่วยงานมาตรฐานสินค้าอื่นๆ ได้ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

- ประเภทการผลิตและขยายพันธุ์พืช ได้แก่ กลุ่มข้าวหอมมะลิชุมชนปลอดภัย หมู่ที่ 6 กลุ่มเพาะเห็ดอบบ้านบึงวิชัย
- ประเภทผ้าทอและเสื้อผ้า คือ กลุ่มแม่บ้านทอผ้าพื้นเมือง หมู่ที่ 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า หมู่ที่ 5
- ประเภทศิลปประดิษฐ์และของที่ระลึก คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องนอนบ้านบึงวิชัย หมู่ที่ 4
- ประเภทการบริการ คือ สภาชุมชนบึงวิชัยสามัคคี ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มดังกล่าวข้างต้น บางชนิดกลายเป็นสินค้า OTOP สินค้าประจำตำบลบึงวิชัย ระดับ 3 ดาว ได้แก่ ผ้าแพรวา (ไหม/ผ้า) ของกลุ่มแม่บ้านทอผ้าพื้นเมือง หมู่ที่ 5

2.5 สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของตำบลได้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับหัวข้อ 2.4 ผลการศึกษาเป็นดังนี้

2.5.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ครัวเรือนที่ทำนา เป็นอาชีพหลักลำดับแรกมีร้อยละ 90.43 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยมีแรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน อาชีพรองลงมาเป็นการรับจ้างและค้าขาย ซึ่งพบว่ามีจำนวนครัวเรือนที่สมาชิกออกไป ทำงานนอกจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 15.76 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และไม่มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 4.29 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

2.5.2 การถือครองที่ดิน สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) รายงานว่าจำนวนครัวเรือนเกษตรมีอยู่ ร้อยละ 94.05 ของครัวเรือนทั้งตำบล มีการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเฉลี่ย 14 ไร่ต่อครัวเรือน เนื้อที่ ทำการเกษตรที่อยู่ในเขตชลประทานประมาณร้อยละ 84 ของเนื้อที่ตำบล ประมาณร้อยละ 87 ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมดได้รับประโยชน์จากคลองชลประทานเพื่อการเกษตร และมีจำนวนครัวเรือนที่รื้อใช้น้ำฝน อย่างเดียว เพื่อทำการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 8.92 ของจำนวนครัวเรือนทั้งตำบล โดยมีครัวเรือนเกษตร ที่ทำกินแบบผสมผสาน หรือจัดการที่ดินตามหลักการทฤษฎีใหม่ 30 ครัวเรือน เนื้อที่รวม 285 ไร่ แผนพัฒนาการเกษตรของตำบลรายงานว่าการมีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง จำนวน 1,159 ครัวเรือน อาศัยผู้อื่น จำนวน 63 ครัวเรือน และเช่า จำนวน 21 ครัวเรือน

2.5.3 การผลิตทางการเกษตร

พืช เกษตรกรปลูกทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง พืชหลัก ได้แก่ การปลูกข้าวนาปี และข้าวนาปรัง เพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย ประมาณร้อยละ 81 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด พืชรอง ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ปลูกเพิ่มรายได้ในครัวเรือนรองจากการปลูกข้าว ประมาณร้อยละ 19 ของพื้นที่ทั้งหมด ด้านการปลูกไม้ผล เช่น ส้มเขียวหวาน ส้มโอ มะม่วง ในช่วงฤดูแล้งจะใช้น้ำที่สูบลำน้ำ มาใช้ สำหรับพืชเสริมรายได้ ได้แก่ พืชผักต่างๆ เช่น พริก ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ พืชเชิงธุรกิจ ได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง ส้มเขียวหวาน ส่วนพืชอุตสาหกรรม จะผลิตในลักษณะพืชครบวงจรร่วมกับบริษัทเอกชน เช่น แดงโมผลิตเมล็ดพันธุ์

ปศุสัตว์ ตำบลบึงวิชัย มีสัตว์เลี้ยงที่สำคัญได้แก่ โค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโคพันธุ์พื้นเมือง นอกจากนี้ยังเลี้ยงกระบือ สุกร และเป็ด-ไก่ ส่วนใหญ่เลี้ยงเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ ยังพบว่าในครัวเรือน เกษตรกรที่มีการเลี้ยงไหม 43 ครัวเรือน

ประมง สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) รายงานผลการสำรวจข้อมูลของตำบล (2549) พบว่ามีจำนวนครัวเรือนที่ทำประมงน้ำจืด เพื่อจำหน่ายเป็นหลักเพียง 1 ครัวเรือน ขณะเดียวกันมีครัวเรือนที่ทำประมงน้ำจืดและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อบริโภค 25 และ 14 ครัวเรือน ตามลำดับ

2.5.4 ต้นทุนการผลิตและการตลาดทางการเกษตร

ข้าว ต้นทุนการผลิตข้าวนาปี 2,390 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานเก็บเกี่ยวและค่าแรงงานปักดำ ราคาผลผลิตข้าวนาปี 5.20 บาทต่อเกวียน ข้าวนาปรัง ต้นทุนการผลิต 2,150 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานเก็บเกี่ยวและค่าปุ๋ยเคมี ราคาผลผลิตข้าวนาปรัง 4.60 บาทต่อเกวียน ผลผลิตส่วนที่เหลือจากเก็บไว้บริโภคและทำพันธุ์แล้ว จะจำหน่ายให้กับโรงสีในเขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ร้อยละ 30 พ่อค้านอกอำเภอร้อยละ 20 ที่เหลือเป็นแหล่งอื่นๆ ที่มีสัดส่วนไม่มากนัก การซื้อขายจะใช้ระบบชั่งน้ำหนัก หักเปอร์เซ็นต์ความชื้นและสิ่งเจือปน ซึ่งผู้ซื้อเป็นผู้พิจารณาเองทั้งหมด

อ้อยโรงงาน ต้นทุนการผลิต 4,350 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 20 เป็นค่าแรงงานเก็บเกี่ยว รองลงมาเป็นค่าขนส่งผลผลิตและค่าปุ๋ยเคมี ตามลำดับ ราคาผลผลิต 450 บาทต่อตัน จำหน่ายให้กับโรงงานน้ำตาลมิตรผลกาฬสินธุ์ ร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด ส่วนที่เหลือเก็บไว้ทำพันธุ์ และจำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นตามลำดับ

มันสำปะหลัง ต้นทุนการผลิต 3,260 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานกำจัดวัชพืช ค่าแรงงานเก็บเกี่ยวและค่าขนส่งผลผลิต ตามลำดับ ราคาผลผลิตหัวมันสด 0.85 บาทต่อเกวียน เกษตรกรจำหน่ายในรูปหัวมันสด ส่งจำหน่ายให้กับบริษัทเนชั่นเนลร้อยละ 40 (เพื่อส่งออก) พ่อค้าท้องถิ่นร้อยละ 30

โรงงานเป้งมันในเขตพื้นที่อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อาทิ โรงงานเป้งมันเอเซีย โรงงานเป้งมันจิรัฐ ร้อยละ 20 และ 10 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

ถั่วลิสง ต้นทุนการผลิตของถั่วลิสงฤดูฝน 1,550 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานเคมี และค่าเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ ราคาผลผลิตถั่วลิสงฤดูฝน 8 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับถั่วลิสงฤดูแล้ง มีต้นทุนการผลิต 1,600 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานเคมีและค่าเมล็ดพันธุ์ เช่นเดียวกับถั่วลิสงฤดูฝน

2.5.5 การอุตสาหกรรม

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาฬสินธุ์รายงานว่า พ.ศ. 2548 มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภท 2 และ 3 ตั้งอยู่ในตำบลทั้งสิ้น 3 โรง เงินทุน 2.35 ล้านบาท การจ้างงาน 21 คน จำแนกอุตสาหกรรมตามลักษณะการผลิตได้ 2 ประเภท คือ อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมก่อสร้างมีจำนวน 2 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 66.66 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งตำบล ในจำนวนดังกล่าวนี้ เป็นโรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 2 โรง การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมของรัฐบาลนั้น ควรวางหลักการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีลำดับความสามารถของการจ้างงาน (ไม่รวมผู้บริหารและช่างเทคนิค) ต่อเงินทุน 1 ล้านบาท มากกว่าการเพิ่มผลผลิตในที่นี้พบว่า อุตสาหกรรมก่อสร้างมีการจ้างงานสูงสุดกล่าวคือ จ้างงานประมาณ 1 คนต่อเงินทุน 1 ล้านบาท สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) รายงานจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมในพื้นที่ตำบลพบว่า มีจำนวนโรงสีข้าวขนาดเล็กที่สีข้าวได้น้อยกว่าวันละ 5 เกวียน จำนวน 14 โรง และจำนวนครัวเรือนที่มีการประกอบอุตสาหกรรมการผลิตขนาดเล็ก 15 ครัวเรือน

2.5.6 รายได้ หนี้สินและแหล่งสินเชื่อ

รายได้ แผนพัฒนาการเกษตรของตำบลรายงานว่า ครัวเรือนเกษตรมีรายได้เฉลี่ย 59,395 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย 71,306 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สรุปแล้วมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 21,901 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ขณะที่การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) พบว่า จำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีน้อยกว่า 10,000 บาท และรายได้ระหว่าง 10,000-19,999 บาท มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 5.39 และ 14.23 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ส่วนครัวเรือนที่มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.57 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

หนี้สิน เกษตรกรมีหนี้สินกับสถาบันการเงินเฉลี่ย 11,900 บาทต่อครัวเรือน

แหล่งสินเชื่อ เกษตรกรใช้บริการสินเชื่อจาก 3 แหล่ง ประกอบด้วยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรและกองทุนหมู่บ้าน

2.5.7 โครงสร้างพื้นฐาน

1) การคมนาคม

ตำบลบึงวิชัย มีเส้นทางคมนาคมสายหลักเป็นถนนลาดยางของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 227 ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างอำเภอเมืองกาฬสินธุ์กับอำเภอสหัสขันธ์ สำหรับการคมนาคมภายในหมู่บ้านมีถนนสำคัญ คือ ถนนกรมโยธาธิการสายโรงเป่งมันสำปะหลังถึงสะพานทางเข้าบ้านบึงวิชัย ระยะทาง 5 กิโลเมตร และมีถนนลูกรังภายในหมู่บ้านและถนนลูกรังเชื่อมระหว่างหมู่บ้านอีก แต่ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพชำรุด เนื่องจากสภาพใช้การมานาน ทำให้การคมนาคมขนส่งสินค้าภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้านไม่สะดวกในหมู่ที่ 3-9

2) สาธารณูปโภค

มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้านแต่ไม่ครบทุกครัวเรือน โดยเฉพาะเขตที่อยู่ห่างไกลหมู่บ้าน ซึ่งพบว่ามีครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้คิดเป็นร้อยละ 98.71 ของจำนวนครัวเรือนทั้งตำบล ส่วนการให้แสงสว่างตามจุดต่างๆ ในเขตหมู่บ้านยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน สำหรับระบบน้ำประปาพบว่า มีทั้งประปาหมู่บ้าน/ประปาของส่วนภูมิภาค แต่ยังไม่มีเพียงพอต่อความต้องการอีกทั้งไม่มีแหล่งเก็บน้ำดิบไว้ใช้ชนออกฤดูฝน ครัวเรือนที่ใช้น้ำอุปโภคและบริโภคจากระบบประปา คิดเป็นร้อยละ 82.72 ของจำนวนครัวเรือนทั้งตำบล อีกร้อยละ 17.28 และ 4.82 ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นและบ่อบาดาล จึงยังขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดในฤดูแล้ง สำหรับน้ำชลประทานพบว่าพื้นที่ทำการเกษตรของตำบลบึงวิชัยบางส่วนรับน้ำจากโครงการชลประทานลำปาว มีพื้นที่สามารถรับน้ำได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งทั้งหมดจำนวน 9 หมู่บ้าน ประมาณ 9,980 ไร่ ซึ่งพบว่ามีครัวเรือนที่ใช้น้ำอุปโภค/บริโภคจากคลองชลประทานเพียงร้อยละ 4.82 ของครัวเรือนทั้งตำบล ส่วนโทรศัพท์สาธารณะมี 9 แห่ง ยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการของประชากร ด้านสุขภิบาลและสุขอนามัยพบว่า อัตราการมีและการใช้ส้วมราดน้ำร้อยละ 100

3) สถานบริการสาธารณะและสถานที่ราชการ

มีโรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง มีวัด 5 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 3 แห่ง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล 1 แห่ง ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง

บทที่ 3

สถานภาพทรัพยากร

3.1 ทรัพยากรที่ดินและสภาพการใช้ที่ดิน

สถานภาพทรัพยากรที่ดินของตำบลบึงวิชัย มีเนื้อที่ทั้งหมด 26,647 ไร่ เป็นที่ลุ่มมีศักยภาพในการทำนา 11,873 ไร่ หรือร้อยละ 44.54 ของเนื้อที่ตำบล เป็นที่ดอนมีศักยภาพในการปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 12,791 ไร่ หรือร้อยละ 48.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่อื่นๆ นอกการเพาะปลูก เช่น บ่อลูกรัง ลานมัน แหล่งน้ำ ชุมชน ฯลฯ รวมกันอีกประมาณ 1,983 ไร่ หรือร้อยละ 7.45 ของเนื้อที่ตำบล ในสภาพปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2549) พื้นที่ถูกใช้ในการทำนา 14,322 ไร่ หรือร้อยละ 53.75 ของเนื้อที่ตำบล ปลูกพืชอื่นๆ เช่น พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 8,011 ไร่ หรือร้อยละ 30.07 ของเนื้อที่ตำบล เป็นหาดทราย ไม้ละเมาะและพื้นที่ลุ่ม รวมกัน 2,140 ไร่ หรือร้อยละ 8.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้ 264 ไร่ หรือร้อยละ 0.99 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ นอกการเพาะปลูก ได้แก่ ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,905 ไร่ หรือร้อยละ 7.15 ของเนื้อที่ตำบล เมื่อนำพื้นที่ลุ่มที่มีศักยภาพเหมาะสมในการทำนาเปรียบเทียบกับพื้นที่ทำนาจริง พบว่าพื้นที่ทำนาจริง แสดงว่ามีมากกว่า 2,449 ไร่ มีการทำนาบนพื้นที่ดอนประมาณ 2,449 ไร่ หรือร้อยละ 9.21 ของเนื้อที่ตำบล

3.1.1 ทรัพยากรที่ดิน

จากการสำรวจดินในระดับก่อนข้างละเอียด ที่ระดับมาตราส่วน 1:25,000 สรุปพอสังเขป ได้ดังต่อไปนี้

ดินในที่ลุ่มการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว ประกอบด้วย (รายละเอียดลักษณะและสมบัติดิน ตารางที่ 3-1 และรูปที่ 3-1)

1) กลุ่มชุดดินที่ 4 มีเนื้อที่ 855 ไร่ หรือร้อยละ 3.21 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินเหนียวลึกมากสีเทาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มหรือราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีการระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ทำนา

2) กลุ่มชุดดินที่ 5 มีเนื้อที่ 1,871 ไร่ หรือร้อยละ 7.02 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินเหนียวลึกมากสีเทาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า มีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มหรือราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้ทำนา

3) กลุ่มชุดดินที่ 18 มีเนื้อที่ 935 ไร่ หรือร้อยละ 3.51 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนละเอียดลิกมิกสเททาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมจากวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ลุ่มราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา

4) กลุ่มชุดดินที่ 18hiB มีเนื้อที่ 390 ไร่ หรือร้อยละ 1.46 ของเนื้อที่ทั้งหมด สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนละเอียดลิกมิกสเททาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมจากวัสดุเนื้อหยาบ พบมีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา

5) กลุ่มชุดดินที่ 19B มีเนื้อที่ 258 ไร่ หรือร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินทรายหนาปานกลางสีเทารองรับด้วยชั้นดานดินเหนียวในระดับลิกปานกลางที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือจากการสลายตัวผุพังของวัสดุเนื้อหยาบแล้วเคลื่อนย้ายไปทับถมบนชั้นดานดินเหนียว พบในบริเวณพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่รองรับด้วยชั้นหินพื้นผุพัง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่ทิ้งร้าง หรือเป็นป่าละเมาะเล็กๆ บางพื้นที่ใช้ทำนา แต่มักให้ผลผลิตต่ำ

6) กลุ่มชุดดินที่ 20 มีเนื้อที่ 471 ไร่ หรือร้อยละ 1.74 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนละเอียดลิกมิกสเททาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบที่มีชั้นหินเกลือรองรับอยู่ หรืออาจได้รับอิทธิพลจากการแพร่กระจายของเกลือทางผิวดิน พบในบริเวณพื้นที่ลุ่มราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่เป็นดินร่วนหยาบหรือดินเหนียวเค็ม หรือพบในพื้นที่ค่อนข้างดอน ทำให้เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา บางพื้นที่เป็นดินเค็มจัดมีคราบเกลือที่ผิวดินมาก ทำการเกษตรไม่ค่อยได้ผล มีพืชพันธุ์เป็นป่าละเมาะและไม้พุ่มหนาม (เป็นดินเค็ม ซึ่งจัดเป็นดินที่มีปัญหาในการเพาะปลูก)

7) กลุ่มชุดดินที่ 21 มีเนื้อที่ 22 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนลิกมิกสเททาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบบริเวณพื้นที่ลุ่มตะกอนน้ำพาที่เป็นส่วนต่ำของสันดินริมน้ำ มีสภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ มีน้ำไหลบ่าท่วมขังสูงในฤดูฝน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา

8) กลุ่มชุดดินที่ 21B มีเนื้อที่ 4,796 ไร่ หรือร้อยละ 18.00 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนลึกมากสีเทาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบบริเวณพื้นที่ลุ่มตะกอนน้ำพาที่เป็นส่วนต่ำของสันดินริมน้ำ มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ มีน้ำไหลบ่าท่วมขังสูงในฤดูฝน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา

9) กลุ่มชุดดินที่ 22 มีเนื้อที่ 1,051 ไร่ หรือร้อยละ 3.94 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนหยาบลึกมากสีเทาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณพื้นที่ลุ่มราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบหรือพื้นที่ลุ่มระหว่างเนิน มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่พบในพื้นที่ลุ่มต่ำ มีน้ำไหลบ่าท่วมขังสูงในฤดูฝน พบในพื้นที่ค่อนข้างดอน ทำให้เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ หรือได้รับผลกระทบจากความเค็มจากพื้นที่ใกล้เคียง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา บางแห่งยังคงสภาพเป็นป่า

10) กลุ่มชุดดินที่ 24B มีเนื้อที่ 456 ไร่ หรือร้อยละ 1.71 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่มีชั้นทรายหนา 50-100 เซนติเมตรจากผิวดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา (เป็นดินทรายจัด ซึ่งจัดเป็นดินที่มีปัญหาในการเพาะปลูก)

11) กลุ่มชุดดินที่ 25B มีเนื้อที่ 313 ไร่ หรือร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนหรือดินเหนียวตื้นถึงชั้นลูกรังสีเทาที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนน้ำพา หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่พบชั้นเชื่อมแข็งของเหล็กหรือพบชั้นดินเหนียวภายในความลึก 100 เซนติเมตรจากผิวดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันใช้ทำนา บางพื้นที่เป็นป่าละเมาะหรือป่าเต็งรัง (เป็นดินตื้น ซึ่งจัดเป็นดินที่มีปัญหาในการเพาะปลูก)

ดินในที่ดอน ประกอบด้วย

12) กลุ่มชุดดินที่ 38B มีเนื้อที่ 720 ไร่ หรือร้อยละ 2.70 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่มีเนื้อเป็นดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำพบบนสันดินริมน้ำหรือที่ราบตะกอนน้ำพา มีลักษณะการทับถมเป็นชั้นๆ ของตะกอนลำน้ำในแต่ละช่วงเวลา มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยหรือเกือบราบ เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์

ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่พบในพื้นที่ต่ำ มีน้ำท่วมขังจากการไหลบ่าของน้ำในฤดูฝน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัย ปลูกผัก สวนไม้ผล และยาสูบ

13) กลุ่มชุดดินที่ 40B มีเนื้อที่ 9,775 ไร่ หรือร้อยละ 36.69 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของพวกวัสดุเนื้อหยาบ มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ บางพื้นที่อาจพบลูกธัญมากในช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตรจากผิวดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย และถั่ว บางแห่งมีสภาพเป็นป่าละเมาะหรือทุ่งหญ้าธรรมชาติ

14) กลุ่มชุดดินที่ 41B มีเนื้อที่ 328 ไร่ หรือร้อยละ 1.23 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินทรายหนาปานกลางที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมของพวกวัสดุเนื้อหยาบ มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถั่ว และยาสูบ

15) กลุ่มชุดดิน 40Bb มีเนื้อที่ 769 ไร่ หรือร้อยละ 2.88 ของเนื้อที่ทั้งหมด ดินที่เป็นพวกดินร่วนละเอียดและดินร่วนหยาบ ได้แก่ การระบายน้ำดีปานกลาง ลักษณะดินอื่นๆ เหมือนตามกลุ่มชุดดินอื่นๆ

16) กลุ่มชุดดิน 41Bb และ 44Bb มีเนื้อที่ 553 ไร่ หรือร้อยละ 2.08 ของเนื้อที่ทั้งหมด ดินที่มีชั้นทรายหนาปานกลาง และหนามาก การระบายน้ำดีปานกลาง ลักษณะดินอื่นๆ เหมือนตามกลุ่มชุดดินอื่นๆ กลุ่มชุดดินนี้มีปัญหาในการทำนามาก เนื่องจากมีชั้นทรายหนากักเก็บน้ำในการทำนา

17) กลุ่มชุดดินที่ 49B มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นกลุ่มชุดดินที่เป็นดินเหนียวตื้นถึงชั้นลูกรังที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากวัสดุเนื้อละเอียดหรือเนื้อค่อนข้างหยาบวางทับอยู่บนชั้นดินเหนียวภายในความลึก 50 เซนติเมตรจากผิวดิน สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติของดินต่ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ที่รกร้างว่างเปล่า ป่าเต็งรัง บางพื้นที่ใช้ปลูกพืชไร่หรือใช้ปลูกไม้โตเร็ว (เป็นดินดื้อ ซึ่งจัดเป็นดินที่มีปัญหาในการเพาะปลูก)

18) หน่วยที่ดินเบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,983 ไร่ หรือร้อยละ 7.45 ของเนื้อที่ทั้งหมด ได้แก่ บ่อลูกรัง ลานมัน ชุมชน และแหล่งน้ำ

ดินมีปัญหาหรือดินมีข้อจำกัดมากในการเพาะปลูกพืช ด้าบลึงวิชัย ประกอบด้วย

1) ดินเค็ม

ดินเค็ม (ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 20) เป็นดินที่มีเกลืออยู่ในดินสูงจนเป็นอันตรายต่อพืชที่ปลูก ความเค็มของดินจะทำให้พืชขาดน้ำ เหี่ยวเฉาและตายในที่สุด พื้นที่ดินเค็มสังเกตได้จากคราบเกลือที่ปรากฏอยู่ที่ผิวดินโดยทั่วไปมีชั้นดานแข็งเป็นที่สะสมเกลืออยู่สูงภายในความลึก 50 เซนติเมตรจากผิวดิน

แนวทางการแก้ไข การใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณนี้ ควรเลือกพันธุ์พืชที่ทนเค็มมาปลูก ลดอันตรายจากความเค็มโดยการพัฒนาแหล่งน้ำและควบคุมไม่ให้ น้ำที่เค็มแพร่กระจายไปยังพื้นที่อื่น ใช้น้ำล้างเกลือหรือปูพื้นด้วยแกลบแล้วไถกลบ เพื่อลดการนำเกลือจากดินชั้นล่างขึ้นอยู่ที่ผิวดิน และมีวัสดุคลุมดิน พร้อมปรับปรุงดินอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสดร่วมกับปุ๋ยเคมี ในพื้นที่ที่มีคราบเกลือมากหรือเป็นดินเค็มจัดและไม่มีแหล่งน้ำ ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ควรใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็วที่ทนเค็ม

2) ดินทรายจัด

ดินทรายจัด (ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 24 41 44) จะมีความสามารถในการอุ้มน้ำและดูดซับ ธาตุอาหารของดินต่ำถึงต่ำมาก ธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูญเสียไปในดินชั้นล่างหรือ ออกไปนอกพื้นที่ได้ง่าย เมื่อมีการให้น้ำหรือมีฝนตก เมื่อฝนทิ้งช่วงพืชจะแสดงอาการขาดน้ำ เช่น เหี่ยวเฉา หรืออาจตายได้

แนวทางแก้ไข การใช้ประโยชน์ของพืชบริเวณนี้ ควรเลือกชนิดพืชที่มีศักยภาพเหมาะสมมาปลูก มีการปรับปรุงบำรุงดินร่วมกับมีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปุ๋ยหมัก อัตรา 1-4 ตันต่อไร่ ปุ๋ยคอก 1-2 ตันต่อไร่ หรือปุ๋ยพืชสด อัตราเมล็ดพันธุ์ 5-10 กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี และใช้วัสดุคลุมดิน ทำคันดินปลูกหญ้าแฝกหรือปลูกพืชเป็นแถบสลับ พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ พืชขาดน้ำ การใช้ปุ๋ยเคมีควรใช้ทีละน้อยแต่บ่อยครั้ง เพื่อลดการสูญเสียธาตุอาหารลงไปในชั้นดินล่าง ก่อนที่พืชจะนำไปใช้ได้ เมื่อมีการให้น้ำหรือมีฝนตก สำหรับในพื้นที่ลุ่มนอกจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับปุ๋ยเคมีและมีการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้แล้ว ควรมีการตีและไถกลบตอซังข้าวด้วยจะเป็น การช่วยเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์ให้กับดินอีกทางหนึ่ง

3) ดินตื้น

ดินตื้นถึงชั้นลูกรัง เศษหิน ก้อนหินปะปนอยู่ในเนื้อดินตั้งแต่ร้อยละ 35 หรือ มากกว่า (ได้แก่ กลุ่มชุดดินที่ 25 49) โดยปริมาตรภายในความลึก 50 เซนติเมตรจากผิวดิน หรือมีชั้นหินพื้นดินกว่า 50 เซนติเมตรจากผิวดิน ดินตื้นจะเป็นอุปสรรคต่อการขนถ่ายของรากพืช ลงไปหาอาหาร นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เป็นดินน้อย ทำให้มีความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารและ อุ้มน้ำต่ำมากพืชจะขาดน้ำ ทำให้เหี่ยวเฉาไวกว่าพื้นที่อื่น

แนวทางแก้ไข เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาและไม่มีเศษหินหรือก้อนหินอยู่บริเวณหน้าดินมาก เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการเกษตรกรรมและการดูแลรักษา โดยการทำเกษตรแบบวนเกษตรหรือแบบผสมผสาน ไม่ทำลายไม้พื้นล่าง ขุดหลุมปลูก พร้อมปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักอัตรา 25-50 กิโลกรัมต่อหลุม หรือปุ๋ยคอกอัตรา 10-20 กิโลกรัมต่อหลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ใช้อวนคลุมดินหรือปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาความชื้นและลดการกร่อนของดิน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนานหรือพืชขาดน้ำ สำหรับในพื้นที่ที่มีหินกระจัดกระจายอยู่บนดินมากไม่เหมาะสมต่อการเกษตร ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

ตารางที่ 3-1 คุณภาพดินตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่ม ชุดดิน	ชุดดิน	เนื้อดิน		การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์	CEC (%)	BS (%)	ความลึก (ซม.)	ความลึกชั้น (%)	pH		เนื้อที่ ไร่
		บน	ล่าง							บน	ล่าง	
4	Ka-sicA (ชุดดินกันทรวิชัย)	sic	c/c	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	>150	0-2	6.0-7.0	6.0-7.0	855 3.2
5	Nkg-sicA (ชุดดินหนองกุง)	sic	sic/c	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	>150	0-2	5.5-6.5	5.5-7.0	1,053 3.9
5	Th-sicA (ชุดดินขั้วไร่)	sic	sic/c	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	>150	0-2	5.5-6.5	5.5-7.0	818 3.0
18	Nbr-sIA (ชุดดินหนองนาค)	sl	scl/scl	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	>150	0-2	6.0-7.0	5.5-7.0	471 1.7
21	Ndg-sIA (ชุดดินโนนแดง)	sl	sl/sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	>150	0-2	6.0-6.5	5.5-7.0	22 0.0
22	Sda-St-sIA (ชุดดินสีดา/ชุดดินสีพัน)	sl	sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-76	>151	0-2	5.0-6.1	6.0-7.1	658 2.4
22	St-silA (ชุดดินสีพัน)	sil	l/sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	>150	0-2	5.0-5.5	5.5-6.5	393 1.4
18/20	Nbr-Kts-sIA (ชุดดินหนองนาค/ชุดดินจานทะลอก)	sl	scl/scl	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	>150	0-2	6.0-7.0	7.0-8.0	928 3.4
18hB	Bl-sIB (ชุดดินบัวลาย)	sl	sl/scl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	>35	>150	2-5	5.0-6.0	5.5-7.0	390 1.4
19B	Kmr-sIB (ชุดดินเขมราฐ)	sl	sl/scl/c	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	5.0-6.0	4.5-5.0	227 0.8
19B/21B	Bl-col-sIB/d3ir-Bl-col-sIB/d4ir (ชุดดินบุณฑริก)	sl	sl/vgcl/slgcl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	>35	50-100 to lat.	2-5	5.0-6.5	4.5-5.5	516 1.9
21B	Ndg-sIB (ชุดดินโนนแดง)	sl	sl/sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	6.0-6.5	5.5-7.0	1,050 3.9
21B	Ndg-sIB (ชุดดินโนนแดง)	sl	sl/sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	6.0-6.5	5.5-7.0	3,254 12.2
21B/24B	Ndg-Ub-ds-sIB (ชุดดินโนนแดง/ชุดดินอุบล)	sl	sl/sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	>150	0-2	6.0-6.5	5.5-7.0	469 1.7
24B*	Ub-Ub-ds-sIB (ชุดดินอุบล)	ls	ls/sl/sl	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	>150	0-2	5.5-6.5	5.5-6.5	456 1.7
25B*	Smi-sIB (ชุดดินศรีเมืองใหม่)	sl	gsl/vgsl/c	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	25-50 to lat.	2-5	5.0-5.5	4.5-5.5	313 1.1
38B	Chp-sIB (ชุดดินชุมพลบุรี)	sl	sl/sl/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	6.0-6.5	4.5-5.0	720 2.7
40B	Ckr-sIB (ชุดดินจันทรา)	sl	sl/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	1,511 5.6
40B	Ckr-sIB/d3ir-Ckr-sIB/d4ir (ชุดดินจันทรา)	ls	ls/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>151	2-6	5.0-5.6	4.5-5.1	526 1.9

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

กลุ่ม ชุดดิน	ชุดดิน	เนื้อดิน		การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์	CEC (%)	BS (%)	ความลึก (ซม.)	ความลาดชัน		pH		เนื้อที่ ไร่
		บน	ล่าง						(%)	(%)	บน	ล่าง	
40B	Cpg-Yi-sB (ชุดดินชุมพวง/ชุดดินยางตลาด)	sl	sl/sl	ดี	ต่ำ	<10	35-75	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	3.082	11.57
40B	Cpr-sB (ชุดดินจอมพระ)	ls	sl/sl	ดี	ต่ำ	<10	35-75	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	951	3.57
40B	Cpr-sIB (ชุดดินจอมพระ)	sl	sl/sl	ดี	ต่ำ	<10	35-75	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	3,443	12.92
40B	Ht-sIB (ชุดดินห้วยแถลง)	sl	sl/sl	ดี	ต่ำ	<10	35-75	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	92	0.35
40B	Knu-sIB (ชุดดินกระนวน)	sl	sl/sl	ดี	ต่ำ	<10	35-75	>150	2-5	6.0-6.5	5.5-7.0	170	0.64
40Bb	Ckr-sIB/b (ชุดดินจักราช)	ls	ls/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	496	1.86
40Bb	Ckr-sIB/b-Ckr-sIB/d4ic.b (ชุดดินจักราช)	sl	sl/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	273	1.02
41B*	Ckr-Ckr-ks-sB (ชุดดินจักราช)	ls	sl/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>148	2-5	5.0-5.3	4.5-5.2	299	1.12
41B*	Msk-sB (ชุดดินมหาสารคาม)	ls	ls/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	>150	2-5	5.0-6.5	5.5-7.0	29	0.11
41Bb*	Ckr-Ckr-ks-sB/b (ชุดดินจักราช)	ls	sl/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>149	2-5	5.0-5.4	4.5-5.1	367	1.38
44B*	Ckr-ks-Ckr-vks-sB (ชุดดินจักราช)	ls	ls/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	596	2.24
44Bb*	Ckr-ks-Ckr-vks-sB/b (ชุดดินจักราช)	ls	ls/sl	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	>150	2-5	5.0-5.5	4.5-5.0	186	0.70
49B*	Pp-sIB (ชุดดินโพนพิสัย)	sl	vgscl/vgscl/c	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	25-50 to lat.	2-5	5.0-5.5	4.5-5.5	50	0.19
LP	LP (พื้นที่บ่ออุทก)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	0.09
ML	ML (พื้นที่ลานมัน)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	0.21
U	U (พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	835	3.13
W	W (แหล่งน้ำ)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,070	4.02
ผลรวมค่าฉบับวิจัย												26,647	100.00

ที่มา : ส่วนสำรวจงานดินที่ 3, 2549

หมายเหตุ : อักษรย่อ I = ดินร่วน sI = ดินร่วนปนทราย c = ดินเหนียว sII = ดินร่วนปนทรายแข็ง cl = ดินร่วนปนดินเหนียว
scl = ดินร่วนเหนียวปนทราย slc = ดินเหนียวปนทรายแข็ง ls = ดินทรายปนร่วน b = ดินนาบนที่ดอน slcl = ดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง
ดินมีปัญหาในการเพาะปลูก
20' = ดินเค็ม 24' = ที่ลุ่มดินทรายจัด 25' = ที่ลุ่มดินเค็ม 41', 44' = ที่ดอนดินทรายจัด 49'' = ที่ดอนดินเค็มถึงชั้นอุทก
: ความหมาย A/B = มีกลุ่มชุดดินหรือชุดดิน A มีเนื้อที่ 50 % B มีเนื้อที่ 50%

2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 22,338 ไร่ หรือร้อยละ 83.83 ของเนื้อที่ทั้งหมด ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ

2.1) นาข้าว มีเนื้อที่ 14,322 ไร่ หรือร้อยละ 53.75 ของเนื้อที่ทั้งหมด

2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 7,599 ไร่ หรือร้อยละ 7.59 ของเนื้อที่ทั้งหมด พืชไร่ที่พบ ได้แก่ พืชไร่ผสม และมันสำปะหลัง โดยพืชไร่ผสมจะเป็นพืชไร่ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมีพื้นที่ปลูกขนาดเล็กกว่า 10 ไร่ สลับกันไม่สามารถแยกขอบเขตได้

2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 197 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ทั้งหมด ไม้ยืนต้นที่พบ ได้แก่ ขางพารา และยูคาลิปตัส

2.4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 134 ไร่ หรือร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ทั้งหมด ไม้ผลที่พบ ได้แก่ ไม้ผลผสม และมะม่วง

3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 264 ไร่ หรือร้อยละ 0.99 ของเนื้อที่ทั้งหมด ประกอบด้วย ป่าสมบูรณ์

4) พื้นน้ำ มีเนื้อที่ 1,070 ไร่ หรือร้อยละ 4.02 ของเนื้อที่ทั้งหมด ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง บึง หรือหนองน้ำ อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา

5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด เป็นพื้นที่ชนิดอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ประกอบด้วย

5.1) ที่ทิ้งร้าง ทุ่งหญ้าและไม้ละเมาะ มีเนื้อที่ 1,964 ไร่ หรือร้อยละ 7.37 ของเนื้อที่ทั้งหมด ลักษณะเป็นที่ว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือมีทุ่งหญ้าตามธรรมชาติและมีไม้พุ่มเตี้ยขึ้นอยู่

5.2) พื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 164 ไร่ หรือร้อยละ 0.62 ของเนื้อที่ทั้งหมด พืชที่ขึ้นอยู่เป็นพืชตระกูลกกในฤดูฝนน้ำจะท่วม

5.3) หาดทราย มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่บริเวณขอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนลำปาว

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ หนองบัว หนองกุศโลก หนองกุศกลาง หนองกุศบ้านลาด หนองกุศนกเค้น หนองทุ่ม ลำห้วยเขื่อนช้าง หนองบึงวิชัย และลำน้ำปาว

3.2.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นเอง

ประปาหมู่บ้าน บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล ที่ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และการปลูกพืชผัก นอกจากนี้ยังมีคลองส่งน้ำของโครงการชลประทานลำปาว ได้รับอนุมัติโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าคลองส่งน้ำของโครงการชลประทานลำปาว ซึ่งเกษตรกรใช้ประโยชน์ในการเกษตรตลอดปี

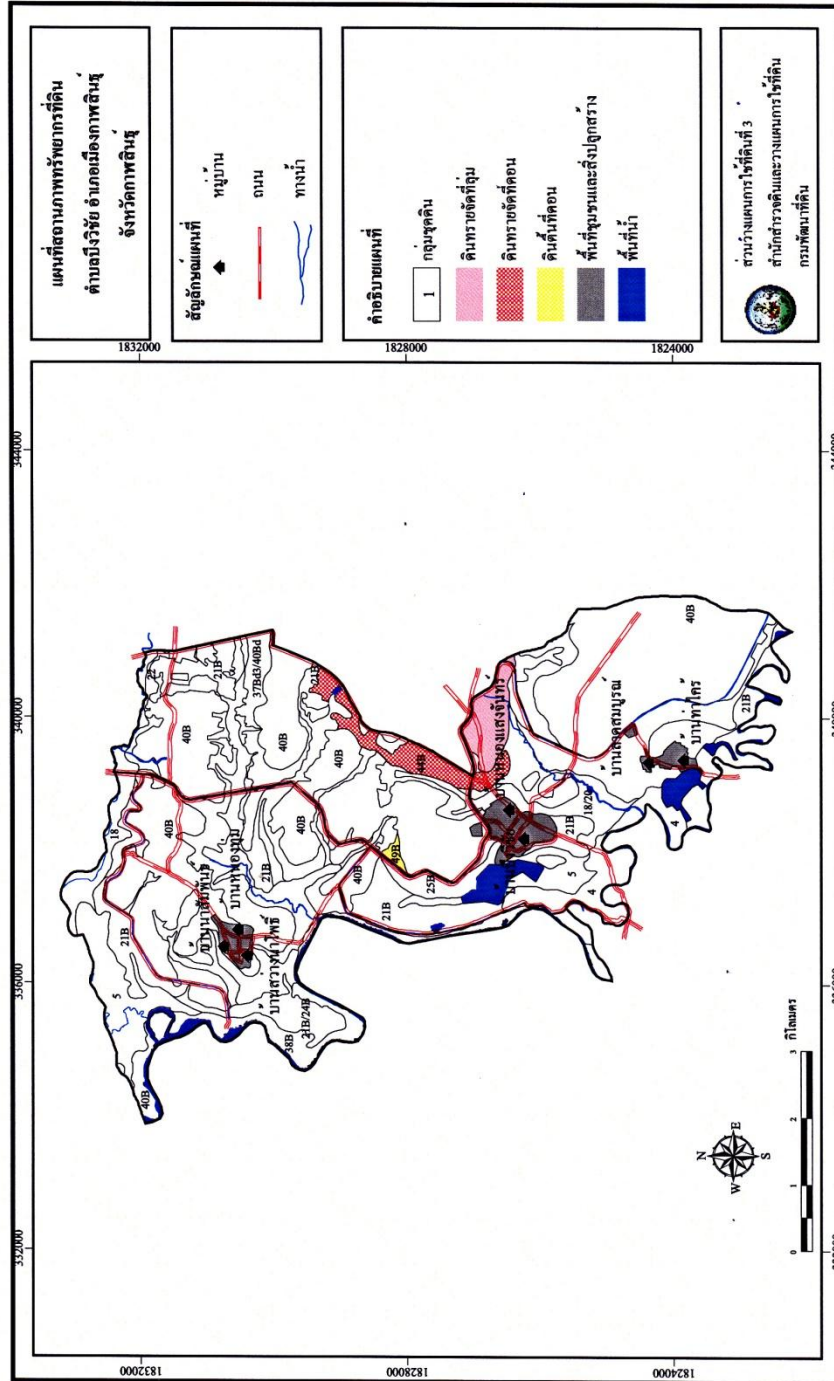
3.3 ทรัพยากรป่าไม้

ตำบลบึงวิชัยไม่มีป่าไม้ตามกฎหมาย แต่มีพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์นอกเขตป่าสงวน มีเนื้อที่ 265 ไร่ ชนิดป่าที่พบเป็นป่าผสมผลัดใบมีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้ยาง ไม้พยุง ไม้ตะเคียน และไม้ตะแบก เป็นต้น

ตารางที่ 3-2 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลบึงวิชัย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2549

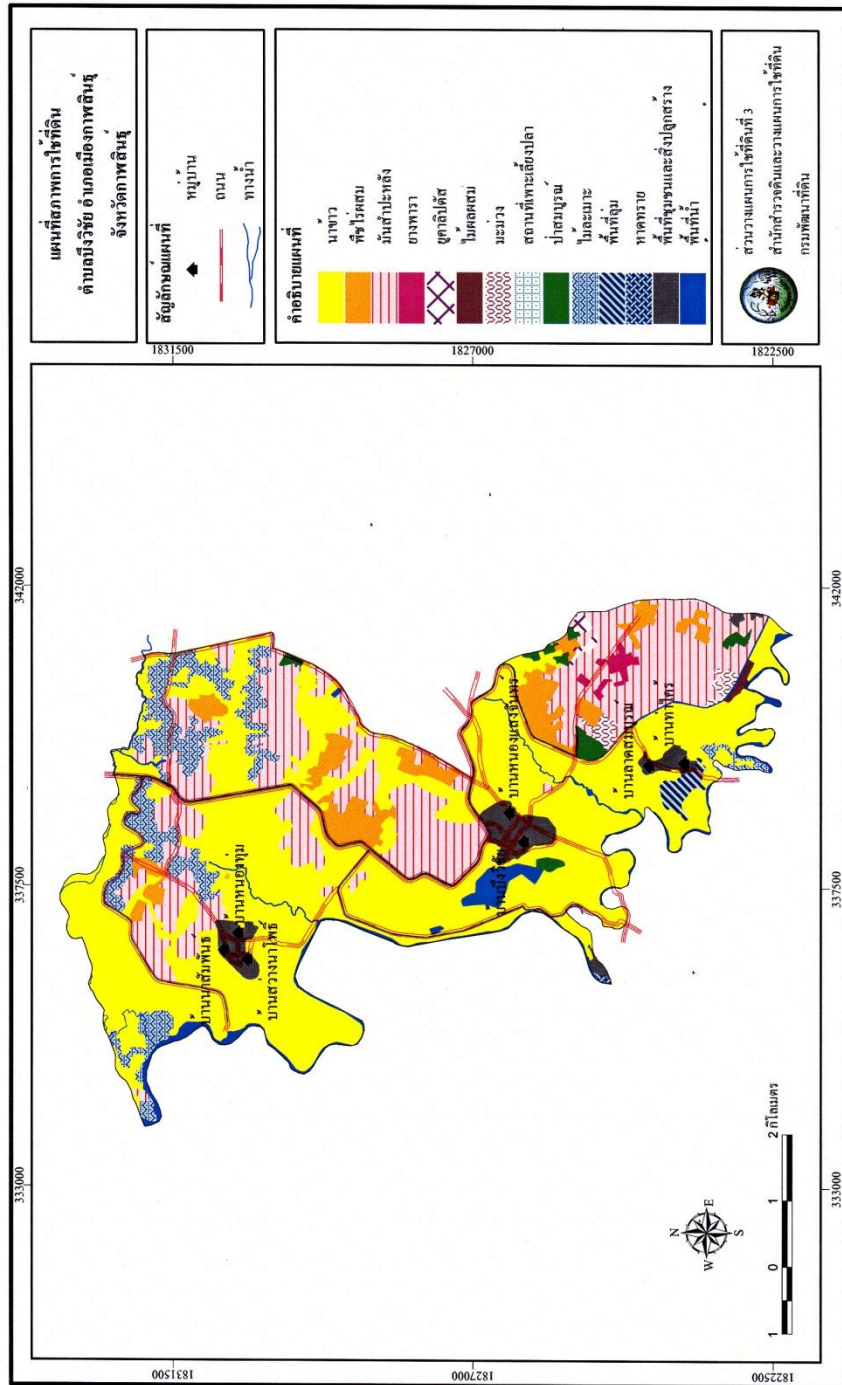
ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	835	3.13
- หมู่บ้าน (U201)	774	2.90
- สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ (U3)	61	0.23
2. พื้นที่เกษตรกรรม	22,338	83.83
2.1 นาข้าว (A101)	14,322	53.75
2.2 พืชไร่	7,599	28.52
- พืชไร่ผสม (A201)	1,531	5.75
- มันสำปะหลัง (A204)	6,068	22.77
2.3 ไม้ยืนต้น	197	0.74
- ขางพารา (A302)	131	0.49
- ชูกลิปัดส (A304)	66	0.25
2.4 ไม้ผล	220	0.83
- ไม้ผลผสม (A401)	48	0.18
- มะม่วง (A407)	172	0.65
3. พื้นที่ป่าไม้	264	0.99
- ป่าสมบูรณ์ (F)	264	0.99
4. พื้นที่น้ำ	1,070	4.02
5. พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,240	8.04
- ไม้ละเมาะ (M102)	1,964	7.37
- พื้นที่ลุ่ม (M2)	164	0.62
- หาดทราย (M402)	12	0.05
- ที่ทิ้งขยะ (M404)		
รวม	26,647	100.00

ที่มา: ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 2, 2549

รูปที่ 3-1 แผนที่สถานภาพทรัพยากรที่ดิน ตำบลปัว จังหวัดเชียงราย อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่มา : ส่วนสำรวจดินและแผนที่ 3 สสว.,2549

รูปที่ 3-2 แผนภาพการไหลสินค้าตามบริษัทย่านเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์